AZ IDŐ

Szerkeszti és kiadja
DR. KÁLLAI EMIL.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szeged, Petőfi Sándor-sugárút 11.

1909, április.
III. évfolyam. 4. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
FÉL ÉVRE 3 KORONA.

Lerch Oszkár rajza.

ekonyvtar.sk-szeged.hu

Szeged, 1909, április. III. évfolyam. 4. szám.

AZ IDŐ

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes havi folyóirat.

Szerkeszti és kiadja

DR. KÁLLAI EMIL.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Petőfi Sándor-sugárút 11. sz.

Előfizetési ár: egész évre 6 korona, fél évre 3 kor., egy szám ára 60 fill.

A csipkeipar művészete.

Dr. Domokos László.

A berlini kiállitáson óriási meglepetést keltett a magyar csipkeszövési ipar csoportja. Kicsi kiállitás volt, alig lehetett észrevenni eleinte. De amikor valakinek szemébe ötlött, egyszerre tódult belé a közönség. A berlini asszonyok valósággal el voltak ragadtatva a magyar csipke szépségétől; néhány nap alatt elkapkodták az egész készletet és nagy megrendeléseket tettek. Esztendők óta lelkesen pártoljuk a csipkeipar minden változatát. Ebben a szociális szükségletet képező iparművészeti termékben valóságos kincsesbánya van eltemetve és csak hozzá kell fogni, hogy aranyat teremjen a szorgos kezü polgári osztály leányai számára. Minden alkalmat meg kell ragadni, hogy általánossá tegyék a munka szeretetét és a Magyarországon nagyon is elhanyagolt háziipart abba az irányba tereljük, hol jó szolgálatot tehet a népnek s emellett a magyar termőképesség és kiviteli készség bizonyitékául is szolgálhat a külföld előtt.

Azt mondják: a kézmüipart lehetetlen megmenteni a végső pusztulástól. Igen, azt a kézmüipart, mely nem birja a versenyt a gyárral. De hát átengedjük-e a teret a gyáriparnak azon a téren is, melyen a gyáripar huzza a rövidebbet? Mindig volt és lesz a raffinált hatásokat hajszoló fényüzésnek olyan szükséglete, melyet csak emberi kéz ügyessége állithatott elő s ezeknek a cikkeknek a termelésében sohasem pótolhatja gép az érző idegzet finom disztinkcióit, melyek nélkül egyéni izlést ipari termékben lehetetlen megvalósitani.

Hogy világos példát idézzünk, emlitsük meg, hogy az elmult esztendőben hihetetlen mennyiségü csipkékért milliókat fizettünk ki Belgiumnak és Franciaországnak. A kereskedelmi kormány évről-évre közzéteszi az import számadatait, melyekből az tünik ki, hogy nagy vagyoni károsodásunk ugyszólván minden esztendőben növekszik, mert az összes értékek emelkedése folytán a pénz bőségben van, olcsóbb lett s ennélfogva több jut belőle fényüzésre. A milliókat a plutokrácia fizeti ki és a középosztályt kárositja meg vele, mert ennek az improduktiv tehetetlensége miatt nem marad az a pénz idehaza.

Pedig mi is tudnánk csinálni csipkeipart, ha akarnánk. Ott van a halasi csipke, az ő meleg, behizelgő, vonalas művészetével, melyet Dekáni Árpád fejlesztett európai hirű árucikké. A hivatalnok- és kereskedőcsaládok ezer munkátalan női keze tudna belőle pénzt teremteni, ha valamiképpen meg tudnánk értetni a mi megátalkodott közönségünkkel, hogy folytonos és társas tevékenység nélkül nincs jólét, gyarapodás, egészség, öröm. A mi leányaink otthon ülnek és összetett kézzel nézik a világ folyását, mig el nem jő értük egy jóravaló és igénytelen nyárspolgár, hogy két szegényes lélek csüggedéséből meggyurja egy uj középfaju család együgyü kényszerhelyzetét. Az élet varázslatos szépségéből elég nekik az ólmos zsurhangulat. Millió izom pihen és millió szegénység halmozódik egymás tetejére, mig más oldalon a bekötött fejü öreg Párka: Gond anyó aggodalmasan ingatja a fejét. Vannak erőtelen ázalaglelkek, kik képesek e szemrehányó tekintet mérgével szivükben, kitérni a reális tevékenység forgatagából és meghátrálni a könyörtelen Pénz korbácsütései elől . . .

A kormány támogatásával Dekáni Árpád még tavaly iskolát nyitott a fővárosban, valahol a Kigyó-utca tájékán. Néhány hónapos kurzus alatt mindenki megtanulhatja ott a halasi csipkeverés művészetét és amit tanult, azt elviheti az otthonába, iskolájába, falujába, hogy éljen belőle tehetsége szerint. Ha kétszázszor akkora mennyiséget termelnének ebből a fényesen fizetett ipartermékből, mint amennyit Magyarországon ma előállitanak, akkor is előre biztositható volna a föltétlen kereslet minden egyes cikk számára, sőt akkor is lehetne még mindig ekszportra dolgozni. Példa rá a minapi berlini kiállitás. A gyáripar sohasem csavarhatja ki ezt a pénzforrást a hajlékony női ujjak közül s a mindennapi nyomoruság elsorvadva a lázasan siető, idegesen vibráló kezecskék apró pofonkáitól.

Miért nem élnek a mi leányaink, ahelyett, hogy álmodoznak és sóhajtoznak? A kor, melyben élünk, a munka és pénz kora, a pénz ad szépséget, nyugalmat, erőt, kényelmet. Meg kell érteni ezt a szuverén mementót és dolgozni kell a pénzért! Egyszer, valami lüktető városi fogratagban, talán Milano piazza bellaján, tágranyilt szemekkel meredtem bele az élet szines forgatagába. Emberek suhantak el a novemberi ködben, férfiak és asszonyok, kiknek arcán az ifjuság langyos májusa nevetett. Soha annyi viruló, szépséges hajadont, annyi erőteljes anyát nem láttam. Azok élnek és dolgoznak. A pénzért, a virulásukért. Azok élveznek és ragyognak. Azok a Szépség ágyában fogantak és a művészet puhatollas bölcsőjében gügyögtek. Életüket átlengi egy forró, kiolthatatlan epedés, mely a hangulatot, a szint, a fényességet kivánja a fantáziának lebirhatatlan erejével. Ha a pénz lett a szuverén hatalom, hát csinálni kell pénzt! Minden utca tele van csipkeverő bolttal. Velencében csipkepaloták libegnek a lagunák fölött. Bruxelles ekszportja csak ugy nyeli az aranyat. A fényüzés az a levezető csatorna, mely a fölhalmozott tőkék fölöslegét visszavezeti a produktiv erőforrásokhoz!

Szociális iparművészetet szeretnénk csinálni a csipkeveréssel. Gödöllőn, Nagybecskereken szőnyeget szőnek, Halason és néhány elszórt telepen a Dekáni ötletét valósitják meg. De miért nem adják ezt a puha, fehér kenyeret a középosztály leányainak? Iskolákat kellene szervezni a vidéki nagyobb városokban. Temesvárott nem régen nyitottak meg egy ilyen csipkeiskolát, az elsőt a vidéken. Ha nem kezdeményezi a kormány, kérjék a városok; közköltségen, szociálisan kell az ilyesmit nyélbe ütni. Minden fogékony gyereklélekben megvan a vonalak művészete iránt való hajlandóság. Csak ki kell fejleszteni, irányt kell adni a szárnyát bontogató intelligenciának. A szegénység azt jelenti, hogy nincs elég

leleményességünk, mellyel keresztülvágjuk magunkat a nyomoruságon. Ostobák vagyunk. Az ostobaság pedig nemzeti bün; minálunk hagyományos társadalmi betegség.

Kenyeret és müvészi hangulatokból fakadó lelki tartalmat kell adni a tömegeknek. Egy-egy bronz-istenségre, mely köztereinket ékteleniti, százezreket költ a hagyományok tiszteletében felnőtt kiskoru társadalom; holott ugyanabból a pénzből, mely ma e hamis bálványok érctestében pihen, tizszerannyi iskolát lehetett volna épiteni. Minden hazafias szobrot bünnek tartok, melyet a szent Világosság ellen követtek el improduktiv, ólomlábu, köznapi egyéniségtömegek.

□ □ □ □ □ □ □ □

Adieu!

Kállai Emil.

A barátságunk nyolc esztendős
S mégis válnunk kell kedvesem.
E nyolc esztendő minden kinját
Ujból el nem szenvedhetem.
Hogy nem szerettél, ez még semmi,
A fő, hogy én szerettelek.
Elég volt hát a boldogságból,
Az Isten áldjon, Ég veled!

Mikor lelkünkbe belopódzott
A vágy, zöldek voltunk mi még
S pirosra érve, tegyük jóvá,
Mit elhibáztunk réges-rég:
Azt hittük, egymás nélkül élni
Nékünk kettőnknek nem lehet . . .
Elég volt hát a boldogságból,
Az Isten áldjon, Ég veled!

Hogy el ne hagyjuk sose egymást,
Meg volt bennünk az akarat
S „örökké tartó“ szerelmünknek
Vége szakadt nyolc év alatt.
Sovány vigaszunk az, hogy erről
Kettőnk közül ki sem tehet.
Elég volt hát a boldogságból,
Az Isten áldjon, Ég veled!

Az elválásunk legyen könnyü,
A multat meg felejtsük el!
Sok rigót hagyja ott a párja
Mégse mind búról énekel.
Elmulik minden, csókok jönnek
S ölelések: a sziv feled . . .
Elég volt hát a boldogságból,
Az Isten áldjon, Ég veled!

Két major regénye.

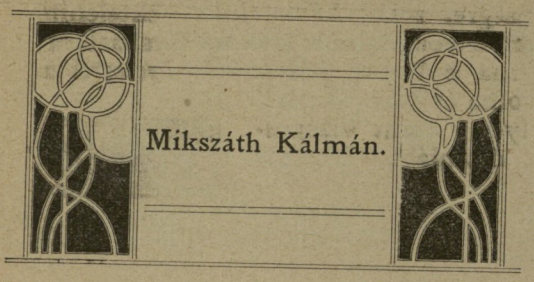

Biz a szegény Gyuri oda van. Ott fekszik a bundán az eszterhaj alatt, már fénig a siré. Sápadt arcán kerek piros foltok vannak: Szent Mihály lovának a kantárkarikái. Az inye is akár a rózsa.

— Rossz jel! — mondják az ápoló asszonyok, kik ilyenkor tele vannak szóval, tanáccsal. Itt van ni. Az apák haragja átokká nőtt meg a gyerekeknek. Szerelem lesz az oka, ha meghal . . . Hanem valami nagy öröm még tán segithetne.

Az öreg juhász is azt gondolja.

— Ide hallgass, valamit gondoltam, Gyuri . . . Megteszem a kedvedért. Nem bánom, megteszem. Megalázom magam a fekete major juhásza előtt. Tudhattam-e, hogy olyan nagyon szereted Boriskát? Gyereknek néztelek, észre nem vettem . . . nem akartam észrevenni. No de most már ne busulj, nem ellenzem tovább, megkérem a kezét.

Az aszkóros legény arcán mosoly jelen meg, gyönge, bágyadt. Fejét fölemeli s félkönyökre dől az ócska bundán. Az is uj volt valaha és virágos . . .

— Még ma. Ugy-e még ma, édes apám?

— Mihelyt a nyájat kihajtom az „Ordas"-ba, ott rábizom addig a bojtárra, mig én elszaladok a fekete majorba.

A beteg hálás szemeket vet az öregre s elmélázva kérdi:

— Mikor kerül kend vissza, apám uram?

— Naplemente táján . . . valamivel előbb, mint egyébkor.

— Nehéz lesz kivárni! — sóhajtja a fiu. — Hanem egyre kérem: van a Boriska apjának négy csengője, . . . ösmerem a hangjukat, . . . ha jól végezte a dolgot, ha a leányt ideadják, kérje el a csengőket, kösse a négy vezérürü nyakára, hogy én messziről hallhassam.

— Ugy lesz, fiam.

— Attól a csengetyü-szótul, érzem, meggyógyulok.

— Hallani fogod, édes fiam.

A juhász elment. Elment ahhoz a kegyetlen emberhez, a kivel örökös ellenség. De hát miért is ellenségek tulajdonképen? Eh, bolondság, a közös legelő az oka; két juhász legelteti egymás elől a fü javát, ebből aztán boszuság lesz, boszuságból harag, haragból gyülölség.

Délben zörgetett be a fekete major ablakán.

— Hallod-e, öreg fickó, Marci! Én vagyok itt, a veres major juhásza, én, Koppantyu Demeter. Egy virágért jöttem.

— No hát gyere be, ha már itt vagy!

— Adod a lányt? Mi?

— Gyere be előbb, hadd lássam az ábrázatodat.

— Bolond vagy! Nem magamnak kérem. A fiamnak.

— Hát nem halt meg?

— Hiszen nem is beteg, csak gyenge.

— Azt monnják, száraz betegségbe esett.

— Hazudnak! — mondá Koppantyu Demeter mogorván.

— Pedig tegnap beszélte itt valaki, hogy haldoklik.

A vörös major juhásza fölkacagott, de bizony erőltetve tette.

— Ostoba pletyka; Adod a lányt vagy nem?

— Nem adom, mig meg nem látom az ábrázatodat, te kevély kutya?

— Gyere te ki!

— Nem megyek. Én nem alázom meg magam.

— No hát akkor itt várlak meg.

Leült egy kőre az udvaron, hallgatta mit suttognak az eperfa levelei, mit döngnek a méhek, mikor azt a sárga himet viszik a csápjaikon . . . és nézte az isten tehénkéit, a mint kijönnek a rögök alul sütkérezni a napra.

Mégis csak szép ez a világ tavaszkor. Hogy nevet, hogy örül a természet! Minden élet elölrül kezdődik benne! Csak az az egy sorvad.

Fölugrott indulatosan, az ablakhoz ment s ujra megzörgette:

— Hát jól van no! . . . bemegyek hozzád.

Megnyomta a pitvar kilincsét, bement.

A fekete major juhásza mereven az arcába nézett. Bizony összevissza volt az karcolva barázdákkal, mintha lerajzolnák láthatónak azt a szomoru képet odahaza. Nem volt már azon az arcon semmi kevélység, semmi gőg; a veres major juhásza meg volt törve.

— Hát jól van no! — mondá a fekete major juhásza. — Odaadom a leányt. Isten neki . . . legyen a tietek. Ő is bele fog egyezni.

— Hogy tudod?

— Az ő arcát is láttam tegnap és ma. Menjünk a kertbe, nézd meg te is Koppantyu!

A kertbe mentek, de Boriska nem volt ott. Apja nevét kiáltotta, de a tájék nem adott feleletet, csak az Ipoly locsogott bele a némaságba.

— Nyilván az Ipoly felé ment virágot szedni . . . Itt a nyomok a homokban.

Arra tartottak a fűzesen át. A téglaégető felől hatalmas süldő nyul szaladt egyenesen feléjük s aztán, mintha az utjukat szelné keresztül, az özvegy Gálné lucernása felé vágott rézsunt.

— Rossz jel! — mondá a veres major juhásza.

— Nini, a Boris kendője! Kizonyosan elaludt a bokor tövében.

— De Borcsa nem volt ott, csak a kendője! az a galyba akadhatott meg . . . Mégis különös dolog, hogy ott hagyta!

Most már a parthoz értek a juhászok. Az ereszkedőnél mintha két óriási tulipán nyilt volna ki a buja fű között, éppen ugy piroslott messziről valami.

Odamentek. A Boriska piros karmazsin csizmája volt . . .

Az atya megdöbbenve kérdé:

— Miért huzta ez le a csizmáját? Talán a lábát szoritotta, vagy talán . . .

A vén Koppantyu Demeter kiegészitette a sötét gondolatot.

— Vagy talán nem akarta magával vinni oda . . . oda, a hova ment . . .

A fekete major juhásza lehajtotta fejét és nem merte megkérdeni, hova érti. Szótlanul, megmerevedve néztek a vizbe. A pajkos Ipoly nem törődött velük, vigan locsogott tovább . . . de nem fecsegett ki semmit.

Pedig talán tudta, miért huzta le a piros rámás csizmát az a szomoru szép leány. Mert nem volt rá semmi szüksége: az angyalok mezitláb járnak odafönn . . .

. . . . . .

Láhujjhegyen járnak a veres majorban. Gyuri rosszabbul van, benn a szobában fekszik s figyel, hallgatózik. „Jaj, a juhok jönnek!"

Hiába magyarázzák neki az öreg asszonyok, hogy még nincsen este, minduntalan ki kell nyitni az ablakot, maga lássa, hogy még teli kézzel szórja a nap fényét.

— De lassan megy az idő! Menjenek, nézzék meg, porzik-e már az ut, érkezik-e a nyáj?

— Hallnm a csengőket . . . — suttogja, — hallom, hallom . . .

Édes mosoly pirositja meg arcát, de csakhamar aztán kékes ónszin váltja azt föl.

. . . A csengetyük mindig közelebb, közelebb szólnak. Már az érkező birkák robaját is hallja. A négy selyem-ürü vigan ugrándozik a nyáj előtt . . .

Behunyt szeme látja, még egyszer fölnyitná, de az már csak a fehérje; még egyszer szivná a balzsamos levegőt, de az már csak hörgés.

. . . . . .

Este megjött a nyáj, szomoruan csilingel az egyetlen csengő. A négy vezérürü nyakán nincsen semmi.

— Csakhogy megjöttél, öreg Koppantyu!

Kedvetlenül dobja le magáról a bundát.

— Megjöttem, de nem szólnak a csengők, hogy a hangjuktól a fiam meggyógyuljon.

— Gyere be csak! Hallotta az már a szavukat délben s meg is gyógyult tőle!

□ □ □ □ □ □ □ □

Tűzszítók dala.

Dutka Ákos.

Furcsa csuda a nyugati Bábel.
Hazug szerencséje kinálja magát,
Messze keleti tornyok alatt is
Hallják, ha csörgeti sárga aranyát.

Hallják, ha bömböl a katlanok alja.
Nyargal a vásár. S a fürge kezek
Vesznek, rabolnak. — És jönnek keletről
Szitani az idegen gyári tüzet.

És látnátok: itt a tanyai ember!
A teste balog lett, a lelke süket . . .
Beh más ez a tüz, be más ez a láng,
Mint a füzes alján a rőzse tüzek.

De a gubások ezre azért jön,
Hivogat Bábel s a hajdu kezek
Kioltják a tüzet a pusztai házba
S mennek szitani az idegen tüzet . . .

Betegség-e a szerelem?

Dr. Scipio.

„Sokkal egészségesebb ön, semhogy igazán szerethetne“ felelte mosolyogva a hölgy udvarlójának a keringő közben és én meghallottam a választ, mialatt szemlélődve támaszkodtam a bálterem ajtajának. Feltűnő szavak . . . és talán az értelmük is komolyabb, mint ahogy e helyen gondolták. A férfi tiszt volt, magas alak, karcsu, erős és csak ugy ragyogott az egészségtől. Igazságtalannak találtam ezt a vádat, amelyet szép táncosnője szeretetreméltó zavartalansággal vágott a szemei közé. Hát betegnek kell-e lennünk, hogy szerethessünk? Távoztam. De a paradox válasz nem hagyott nyugodni és némi megfontolás után már nem is látszott olyan különösnek, mint ezelőtt. Tudja Isten, a nőknek néha csodálatos intuitiójuk van, amely ha nem is világitja meg titokzatos problemák lényegét, de gondolkozásásra kényszerit, komolyan kell tehát vennünk a kérdést: betegség-e a szerelem? A hatalmas tisztnek bizonyára megvolt mindaz a tulajdonsága, amely kielégitheti az érzéki szerelmet, — de hát ez-e az igazi szerelem?

□

Minden civilisació jellemző vonása, sőt épen az a tulajdonság, amely döntő e fogalom meghatározásánál az, hogy a szükségest mellékessé, a mellékest szükségessé teszi. Ruházkodunk, nemcsak hogy elfedjük meztelenségünket, hanem aesthetikai izlésből is; eszünk, nemcsak hogy jóllakjunk, hanem, hogy inyünket izgassuk; lakásainkban nemcsak védelmet keresünk az időjárás viszontagságai ellen, hanem magasabb és finomabb kényelmet is. Szükségleteink kiindulási pontját rég elhagytuk már, az eredeti célok helyébe uj céloknak egész tömege lépett és a kisérő célmozzanatok lassanként észrevétlenül első helyre kerültek. A nemi szerelemnél is meg volt ez az átalakulás. Physiologiai szempontból — hogy Schopenhauerrel beszéljünk — eleinte nem volt más, mint a nemi ösztön, „amely nemzedékek végtelen sorára célzott“ és lassanként eljutott a nemi elfajulás bünös kicsapongásaihoz és a sentimentális platonismus ártatlan, de mégis beteges érzelmeihez. Mindkét jelenségsorozat a szerelem természetes végcéljának, a nem szaporitásának ugyanazon érintkezéseit mutatja, egy tulfinom kultura más céljai javára. Anélkül, hogy ragaszkodnának a szélső consequentiákhoz, el kell ismernünk, hogy a szerelem számunkra végtelenül bonyolódottabb, mint egy egyszerüen érzéki jelenség. A szerelem szellemi része, amely az állatoknak épenséggel nem, vagy alig ismeretes, óriási erőre tett szert és ugyancsak meggondolnánk, hogy szerelemnek nevezzük a férfi és nő között a felizgatott nemi érzék tüzét. A szerelem számunkra valami nemeset, valami fenköltet jelent. A mellékes fődologgá fejlődött, a felesleges szükségessé. A szerelem érzelmi kivánság; és azon virágfüzér alá, amelyet a lelki vonatkozások a fiizikai tények keretébe tarkán belefonnak, elrejtik ezeket, amint a virágzó rózsa szirmai — muló illat és muló fény! — elvonják tekintetünk elől a csirát rejtő burkot.

Az igy nyert álláspontról, amely ellen aligha lehet kifogást emelni, más képet nyer a kérdés, ezt kell most kutatnunk, hogy ebben a lelkileg nemesebb értelemben egészséges állapot-e a szerelem, vagy pedig betegség? Mielőtt döntenénk, egy nyilatkozatra van szükség. Betegek alatt nem értjük itt a klinikák és kórházak betegeit, egyáltalán nem azokat, akik valamely akut vagy kronikus bajban szenvednek, hanem azokat

SOMOGYI KÖNYV SZEGED

akik valamely akut vagy kronikus bajban szenvednek, hanem azokat értjük — és ilyenek vannak sokan — akiknek hiányzik a köznapi emberek durva elégedettsége, mitsemmondó egyensulya, akiknek elég finom szervezetük van arra, hogy a körülöttük levő szellemi légkör hullámai megragadják őket és hogy megérezzék a jelenkor jellemző kényelmetlenségét, szürke bizonytalanságát: a neurasthenikusokat és mindazokat, akiknek élete inkább függ az agy tevékenységétől, mint a szivtől és a gyomortól. Nem normálisak ők és épen ezért nem is egészségesek. Egészségesek azok, akiknek mindig étvágyuk van, könnyen emésztenek és jól alszanak éjjel. De mi is nekik a szerelem?

A szerelemben a legmagasabb értelemben mindig szenvedélyes és már e szóban „szenvedély" betegség rejlik. Az orvos rögeszméről, kényszerképzetek és kényszerérzelmekről beszélne, — ezeket pedig valóságos betegségtüneteknek ismeri. Nem állhat meg az a kifogás sem, hogy a szerelemnél a kényszerérzet öntudatos. Ez igy van minden esetnél, sőt Falvet ezt főjelenségnek tartja. A terheltek majdnem mindig tudják, hogy valami őrületnek az áldozatai, mégsem képesek magukat kivonni alóla. Vannak kényszerállapotok, a melyek előjelek nélkül lépnek fel: igy a szerelem is gyakran hirtelen keletkezik, a „coup de foudre" nem lett volna szálló igévé, ha nem léteznének tényleg ilyen esetek. A kényszerállapotokat somatikus jelenségek kisérik: elfogultság, szivdobogás, általános rosszullét. És hogy is irja le Werther szerelmi kinlódásait? Kedves Vilmos, olyan állapotban vagyok, mint a milyenben azok a szerencsétlenek lehettek, a kikről azt hitték, hogy egy gonosz szellem kergeti őket. Megragad néha; nem félelem, nem vágy, — valami belső ismeretlen tombolás, a mely szétmarcangolással fenyegeti a mellemet, a mely összeszoritja a torkomat!

□

Paul Bourget azt mondotta egyszer, — nem emlékszem pontosan, hogy hol, — hogy nem is igazi szerelem az, a mely nem volna képes a bünre is. Csakugyan, a szerelmi romantikából számtalan büntény származik. Visszataszitó, fájdalmas ellenmondás, hogy a legnemesebb és a leginkább altruista érzelem a legaljasabb, önzően elfajult cselekedetekhez vezet. Hányan támadtak meg idegen becsületet, idegen tulajdont, idegen életet egy nő miatt és hányan vesztették el e mellett a maguk becsületét, a maguk életét! Jól tudom, hogy erre igy fognak felelni: Ezek már előbb is gonosz jellemek voltak és nem a szerelem tette őket ilyenekké; a szerelmi szenvedélynek kevés része volt bünükben, inkább csak ürügyül szolgál nekik. De nem állithatja senkisem, hogy ugyanaz az erő, a mely a gyöngét futólagosan hőssé változtatja át, nem volna képes a becsületes embert a szerelmi szenvedély vad örvényébe ugy elsodorni, hogy a végén gazember válik belőle. A szenvedélyes bün gyakran a gyülöletnek zabolátlan müködése és a halálos gyülölet a szerelemnek megforditottja vagy ha szabad a vegytanból példát vennünk, praecipitatuma lehet. A tarpéji szikla a psychologiában is határoz a kapitóliummal. Hát még az öngyilkosság! Semmi sem közönségesebb ennél, mint a szerelmi motivum; és a nők ilyen esetekben még nagylelkübben rendelkeznek az életük felett, mint a férfiak. — Talán azért, mert Madame de Stael szerint a szerelem számukra nem epizod, amint a férfiaknak, hanem életüknek legfontosabb eseménye. De mindegy: nő avagy férfi: számtalan az áldozatok száma, majdnem azt lehetne mondani, hogy a szerelemnek vak teremtési ösztöne ebben a pusztitásban korrigálja meg termékenységének többletét. A szerelemnek tehát nemcsak néhány tünete közös a neurasthéniával, — kényszerállapotok, inpulsiv mániák, beteges felhevü-

lések — hanem maguk a szerelmesek nagyban hozzájárulnak a büntettekhez és öngyilkosságokhoz és mindezekben az esetekben „zavart“-aknak látszanak.

Tagadják-e még most is, hogy a szerelem betegség? Eléggé kinos, hogy az emberi sziv legfenköltebb müködését meg kell fosztanunk attól a hangulatos fénytől, a melyben oly szivesen mutogatják, de a józan tudomány nem tür meg sem kegyeletes szépitgetést, sem jezsuita sofizmákat. Minden, a mi tulzott, minden a mi megdönti a szabályt, fogalmai szerint beteges. Ennek a törhetetlen törvénynek hódol a mindenen uralkodó szerelem is. Még a lángésszel is, aki magát a természet gyári áruinál jóval magasabbnak tartja, meg kell jelennie a tudomány itélőszéke előtt és türnie kell, a mint rokonságát kutatják az őrültséggel és az elkorcsulással. Ami a tehetségek geniális fokozása a gondolat birodalmában, ugyanaz az érzelem világában a szerelmi láz. Ebből magyarázható meg pathologiai párhuzamuk. Becsméreljük evvel a szerelmet? Épenséggel nem. Betegség az itt használt értelemben, semmiesetre sem zárja ki, hogy épen annak van jótékony hatása a fajra, a mi az egyénnek szenvedés: az egyes ember martiriuma az emberiség érverése. Keletkezhetne-e gyöngy, ha a kagyló nem betegedne meg? És ezért nem becsüljük kevesebbre a gyöngyöt.

□ □ □ □ □ □ □ □

Nótám vége.

Sümegi Ödön.

Busan járok, megtört szivvel, céltalanul a világba,
Elpanaszlom mindenkinek, hogy a szivem milyen árva.
Elszunnyadni, de jó volna egy illatos rózsa ágyon,
S elhuzatni a nótámat: „Temetőbe sirba vágyom.“

Minek már az élet nékem, mikor ugyis hütlen lettél,
Mikor ugyis elfeledted, azt az esküt, amit tettél.
Jobb lenne már megtört szivvel a siromban megpihenni,
Ugyis az a nótám vége: „Odalent már nem fáj semmi.“

Könyvvásárlás.

Dr. Bode német bibliografus érdekes adatokkal szolgál arra az elterjedségre nézve, amelynek Goethe és Schiller munkái az olcsó Reclam-féle kiadásban örvendenek. A számok magától a kiadótól erednek. Meg kell jegyezni, hogy a vállalat 1867-ben indult meg s a számok az azóta lefolyt 41 esztendőről szólnak.

E vállalat a következő eredménnyel dicsekedhetik:

Goethe:		Schiller:	
Hermann és Dorothea	675.000	Tell	1,258.000
Fauszt (I. rész)	560.000	Az orleáni száz	552.000
Fauszt (II. rész)	420.000	Stuárt Mária	483.000
Götz	413.000	Wallenstein I.	478.000
Iphigenia	409.000	Wallenstein II.	418.000
Egmont	354.000	A haramiák	296.000
Tasso	228.000	A messzinai ara	221.000
Werther	171.000	Don Karlos	220.000
Clavigo	52.000	Ármány és szerelem	135.000
Testvérek	42.000	Fiesco	85.000
Mltschuldige	20.000		
Natürl. Tochter	19.000		

Ilyen számok beszélnek a német irodalmi állapotokról.

Szolgálhatunk más példával. Bodeustedt munkája a Mirza Shaffi, harminc év alatt több mint száz kiadást ért meg. Sudermann Es war . . . cimü regénye pedig nyolc-tiz év alatt ötvenkét kiadást ért meg.

Zolának A termékenység cimü regényéről pedig köztudomásu, hogy százezer példányban jelent meg először a kora reggeli órákban s estére már a százezer példányból egyetlenegy sem volt kapható.

Nálunk például Petőfi verseit eddig összesen alig 200.000, Aranyt valamivel kevesebb példányban, Madáchot 100.000 példányban adták el. De ez érthető is, hiszen Arany müveit még védi a szerzői jog s azokat csak igen nagy áron adhatják a könyvkereskedők. Petőfit azonban szabadon árusithatja mindenki, lehetett koronás kiadásokkal népszerüsiteni. Ma már Petőfiből is alig adnak el évente többet 700-nál.

Népszerüsiteni kellene állampénzen a magyar klasszikusokat s egészen olcsón adni azokat közkézre. Mert aki nem tudja pl. Arany müveit 100 koronáért megvenni, az bizonyára megvenné, ha a Reklám-füzetekhez hasonló, olcsó 24 filléres füzetekben kapná meg.

Persze, a német állapotokat soha nem érjük utól, mert ott sokkal nagyobb az olvasók száma s milliókra megy azon osztrák és magyar lakosok tömege, akik olvasói a német Reklámvállalatnak. A nyolcmillió magyar közül aligha van egy félmillió olvasó. Ezek között tehát Petőfit, Jókait vagy Aranyt egymillió példánybnn eladni teljes lehetetlenség.

Az arcráncokat eltünteti, a bőrt üdévé, frissé teszi a World vibratiós massage apparatus. Egyetlen mód, amely fejleszti és fokozza a bőr rugalmasságát. A gépek otthoni önhasználatra vannak alkotva. Minden gépen rajta van a „World" szócska.

Ára: 20.—, 40.— és 100 korona. Kapható az Amerikai Porcellán Pouder Részvénytársaságnál. I. depôt Kecskeméti-utca 8., II. depôt Rákóczi-ut 9. Pannónia mellett.

Gőz- és kádfürdő vizgyógyintézet.

Van szerencsénk renovált fürdő-intézetünket a n. é. közönség figyelmébe ajánlani.

Nyitva reggel fél 6-tól esti fél 8-ig. Gőz naponkint férfiak részére, kivéve keddet és pénteket, amely napokon a gőzfürdőhelyiségek a nőiközönség részére tartatnak fönn.

Délután olcsó zuhany-fürdők. — Kádfürdők réggeltől estig nyitva.

Vizgyógymód szakavatott kezeléssel. Mindenféle gyógyhatású fürdők, szénsavas, móor-fürdők stb. kaphatók.

Kiváló tisztelettel

Wagner örökösök.

Telefon 665 — Feketesas-u. és Kölcsey-u. sarok — Telefon 665

SZEGEDI URÁNIA

magyar tudományos szinház. Igazgató: LIFKA SÁNDOR.

— Minden csütörtökön és pénteken este nyolc órakor — tudományos előadás. —

Hétfőn, kedden, szerdán és szombaton két előadás: este hatkor és este nyolckor. —

Vasárnap öt előadás: fél háromkor, négykor, fél hatkor, fél nyolckor és kilenckor. —

Minden előadáson katonazene játszik!

Kedvezményes jegyek kizárólag a Békei-féle hirlapirodában kaphatók. —

Nem szabad egy családban sem hiányoznia a beszélőgépnek. **Fonográf** 1 hengerrel 7 korona. **Gramofon** 6 műdarabbal, 24 kor.-tól feljebb. Hitelképes egyéneknek gramofonok, automaták, lemezek 70 koronától feljebb **részletfizetésre is.** 3 használt Odeon vagy Gramofon lemezért 1 ujat ingyen adok. **Szenzációs ujdonságok** lemezekben. 200 finom tű 40 fill. Concert-tü 1 korona. **Legolcsóbb, legjobb** beszerzési forrás és **legelőnyösebb lemezcsere Magyarországon**

TÓTH JÓZSEF, SZEGED, **Könyök-u. és Petőfi Sándor-sugárút sarkán.**

12

ABBAZIA

MEDIKO-MEKANIKAI

Zander-intézet,

massage, ortopaedia, villamgyógymód, fény- (Röntgen-) és meleg légfürdők.

Az intézet igazgatója és tulajdonosa:

Dr. med. STEIN ISTVÁN IZOR.

Nyáron Ischlben.

Dr. STEIN-villa Abbaziában. — Kényelmes, napos szobák kiadók.

13

:: Legjobb minöségü ::

TŰZIFA

hasábos és **dorongfa**, valamint **vágottfa** nagyban és kicsinyben, továbbá **faszén, kovács-** és **porosz-szén** és **koksz** a legolcsóbban és **jól kimérve** kapható

Jutkovics Géza

:: fa- és szénkereskedésében ::

Szeged,

Kossuth Lajos-sugárut 41., a rókusi templommal szemben. ::

: Telefon 684. :

Belvárosi iroda: Aradi-utca 2. sz.

: Telefon 684. :

14

LEDERER-OTTHON

ABBAZIÁBAN.

TULAJDONOS:

LEDERER JÓZSEF.

Elsőrangu családi szálloda penzióval a centrumban, közvetlen a park mellett. Szép étermek és társalgók. Remek kilátás a tengerre. Villanyos felvonó. 85 vendégszoba. — Legnagyobb tisztaság, saját vacuum cleaner berendezés. — Első tüzmentes betonépület. — Modern kényelem. — Édesviz és tengerviz kádfürdők. — Monte maggiore vizvezeték. — Villanyos világitás. — Árnyas kert. — Pensió szobával májustól januárig 7 koronától fölfelé, családoknak külön megállapodás szerint.

SAJÁT AUTOMOBIL.

Ő csász. és kir. fensége Lajos Salvator főherceg legmagasabb megelégedésével kitüntetve.

Cs. kir. postatakarékpénztári chekk számla: 806.188.

Sürgönycim: Pension Lederer.

Telefon: 52.

15

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK
1908, október 1.-től érvényes
MENETRENDJE.

Röviditések magyarázata. A nagyobb szám az órát, a kisebb szám a percet jelenti. — Sz. v. = személyvonat. Gy. v. = gyorsvonat. M. v. = motorvonat. V. v. = vegyesvonat. K. expr. = keleti express. d. e. = délelőtt. d. u. = délután.

A magyar kir. államvasutak „SZEGED“ állomásán.

Indulás:

Budapest felé: Sz. v. 1^{13} d. u. Sz. v. 4^{35} reggel. Sz. v. 1^{45} éjjel. Gy. v. 6^{00} reggel. Gy. v. 9^{09} d. e. Sz. v. 7^{55} reggel. Gyorstehervonat személyszállitással Kiskunfélegyházára 2^{15} d. u. Gy. v. 3^{17} d. u. K. expr. 9^{51} este csütörtökön és vasárnap. Sz. v. 5^{15} d. u.

Temesvár felé: Gy. v. 12^{55} d. e. T. v. sz. sz. 1^{25} d. u. Sz. v. 2^{55} d. u. Sz. v. 5^{40} d. u. Sz. v. 2^{10} éjjel. Sz. v. 4^{50} reggel. Kel. expr. 2^{46} éjjel, csak csütörtökön és vasárnapon.

Karlova—Nagybecskerek felé: Sz. v. 1^{55} éjjel. Motor 5^{10} este. Sz. v. 1^{10} d. u. Motor 6^{10} reggel, 9^{40} d. e. V. v. 3^{32} d. u.

Arad felé: Gyorsmotor 1^{00} d. u. és 6^{19} este Aradig. Helyi motor 6^{00} reggel, 10^{22} d. e., 2^{43} d. u. Aradig, 4^{03} d. u. Mezőhegyesig, 7^{45} este Makóig. V. v. 3^{03} éjjel Aradig. — Gyors motorral I. és II. oszt. helyi motornál csak I. és III. közlekednek.

Érkezés:

Budapest felől: Sz. v. 10^{16} este. Gy. v. 6^{08} d. u. Sz. v. 1^{14} éjjel. Gy. v. 1^{35} éjjel. Sz. v. 12^{01} d. e. Sz. v. 2^{13} d. u. Sz. v. 7^{18} este. Gy. v. 12^{49} d. u. Sz. v. 7^{32} K. exp. 2^{40} éjjel csak csütörtökön és vasárnap.

Temesvár felől: Sz. v. 12^{57} éjjel. Sz. v. 7^{36} reggel. Gy. v. 9^{53} d. e. Sz. v. 12^{29} d. u. Gy. v. 3^{11} d. u. Sz. v. 6^{35} este. K. exp. 9^{44} este csak szerd. és vasárn.

Karlova—Nagybecskerek felől: Sz. v. 12^{32} éjjel. V. v. 9^{15} reggel. Sz. v. 2^{35} d. u. Motor 7^{14} reggel, 6^{06} d. u., 12^{47} d. u.

Arad felől: Gyors motor 9^{22} d. e. és 3^{00} d. u. Aradról. Helyi motor 5^{33} reggel csak Makótól, 8^{35} d. e. Mezőhegyestől 11^{50} délben, 2^{06} d. u., 4^{39} d. u., 6^{46} este Aradról. — Gyorsmotorral I. és II. oszt., helyi motornál csak I. és III. kocsik közlekednek.

A magyar kir. államvasutak „SZEGED-RÓKUS“ állomásán.

Indulás:

Nagyvárad felé: Sz. v. 10^{59} d. e. V. v. 8 este. Sz. v. 3^{30} éjjel. M. V. 6^{35} este Hódmezővásárhelyig. Sz. v. 3^{01} d. u. Motor 3^{50} d. u.

Szabadka felé: Sz. v. 3^{05} éjjel. Sz. v. 7^{48} reggel. Sz. v. 3^{10} d. u. Sz. v. 4^{55} d. u. Sz. v. 11^{30} d. e. Sz. v. 10^{22} éjjel. Sz. v. 6^{34} este.

Horgos és Zenta felé: V. v. 4^{20} reggel. Sz. v. 1^{35} d. u.

Érkezés:

Nagyvárad felől: Sz. v. 10^{45} a. d. V. v. 7^{40} reggel. Sz. v. 4^{22} d. u. Sz. v. 11^{01} este. Sz. v. 9^{46} este. Motor 2^{43} d. u.

Szabadka felől: Sz. v. 12^{12} éjjel. V. v. 7^{25} reggel. Sz. v. 2^{52} d. u. Sz. v. 10^{48} d. e. Sz. v. 7^{53} este. Sz. v. 10^{01} éjjel.

Zenta—Horgos felől: V. v. 8^{56} reggel. Sz. v. 6^{03} d. u.

Nyomatott a Leopold-nyomdában, Szeged, Kelemen-utca 2.

16

elektronikus-szerver.hu

könyvtár.sk-szeged.hu